

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки і торгівлі

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
СОЦІАЛЬНА ТА ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА

підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-наукової програми «Економіка галузевих ринків»

Силабус освітнього компонента «СОЦІАЛЬНА ТА ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 «Економіка», за освітньо-науковою програмою «Економіка галузевих ринків».

Розробник: завідувач кафедри економіки і торгівлі, д.е.н., проф. Павлова О.М.

Силабус погоджено: Гарант ОНП
Економіка галузевих ринків

 Олена ПАВЛОВА

Силабус навчального компонента затверджено на засіданні кафедри економіки і торгівлі протокол № 8 від 27.03.2024р.

Завідувач кафедри:

Олена ПАВЛОВА

I. Опис вибіркового освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній ступінь	Характеристика вибіркового освітнього компонента
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки, 051 Економіка, Економіка галузевих ринків, Доктор філософії	Нормативний
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2024 / 2025
		Семестр 4
ІНДЗ: немає		Лекції 10 год.
		Семінари 14 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 8 год.
	Форма контролю: Залік	
Мова навчання:	Українська	

II. Інформація про викладача (-ів)

Павлова Олена Миколаївна

д. е. н., професор,

завідувач кафедри економіки і торгівлі.

Контактна інформація – +380985038484, E-mail: pavlova.olena@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис навчального компонента

1. Анотація освітнього компонента

Освітній компонент «Соціальна та поведінкова економіка» пропонує майбутнім докторам філософії вивчення концепцій, законів та тенденцій економічного розвитку на мікро-, макро-, мезо та мега (міжнародному) рівнях, інструментів аналізу поведінки суб'єктів у реальному економічному житті. Навчання передбачає застосовувати економічні категорії, соціальні та психологічно достовірні передумови в економічному аналізі, зокрема емоційні, когнітивні. З огляду на багаторівневість економічної структури у здобувачів вищої освіти формуються навички надавати ефективніші практичні рекомендації у сфері соціально-економічної політики, економічного розвитку у процесі прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності.

2. Мета і завдання вибіркового компонента.

Мета освітнього компонента – набуття здобувачами вищої освіти теоретичних і прикладних знань закономірності сучасних соціально-економічних процесів, їх методів та інструментарію, теорії поведінки суб'єктів господарювання економічного управління для різних виробничих систем і секторів економіки. Окрім того, здобувач освіти може навчитися базовим методам пізнання і аналізу індивідуальних (групових) поведінкових процесів, ринкових реакцій на зміну середовища, набуття вміння приймати стратегічно обґрунтовані рішення та корегувати стратегію поведінки у взаємодії людей (суб'єктів) для оптимізації власного результату.

Завдання курсу:

Вивчення основних теоретичних і експериментальних результатів соціальної та поведінкової економіки як освітнього компоненту, методи дослідження соціально-економічних процесів, економічної поведінки та інструментів аналізу практичних

ситуацій в економіці на різних рівнях; способів взаємодій і взаємовпливів людей (суб'єктів), їхній поведінкових реакцій.

3.Результати навчання (Компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково педагогічній діяльності.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти

Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, соціально-економічних систем на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з розвитку економіки, отримання наукових знань та здійснення інновацій.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері економіки з метою досягнення економічної та соціальної ефективності в умовах глобалізації.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН 11. Застосовувати теоретичні підходи та концепції розвитку ринку та ринкового середовища різноманітних галузевих структур.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовні теми 1. Теоретичні основи економіки енергетики						
Тема 1. Соціальні та поведінкові засади економічного розвитку суспільства	12	1	1	10	-	усне опитування. 10 бали

Тема 2. Теорії соціально-економічного розвитку на мікро, макро, мезорівнях	14	1	2	10	1	усне опитування. 10 бали
Тема 3. Теоретичні та експериментальні методи прийняття економічних рішень.	14	1	2	10	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 10 бали
Тема 4. . Обмежена раціональність, ризику та соціальна справедливість	13	1	1	10	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 10 бали
Разом за модулем 1	53	4	6	40	3	max 40 балів
Змістовні теми 2. Комплекс заходів на підприємстві з енергоощадності						
Тема 5. Теорії економічного управління виробничих систем	12	1	1	9	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 10 бали
Тема 6. Нейроекономіка, як стратегія розвитку суб'єктів господарювання	13	1	2	9	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 10 бали
Тема 7. Інституціональний та міждисциплінарний напрям соціально-економічних систем	12	1	1	9	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 10 бали
Тема 8. Моделі та прогнози соціальних процесів в економіці	10	1	1	7	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 10 бали
Тема 9. Соціальний захист та поведінкові комунікації в мегаекономічному просторі	10	1	1	7	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 10 бали
Тема 10. Соціальна та поведінкова взаємодія в економіці	10	1	2	7	-	усне опитування, ситуаційні завдання. 10 бали
Разом за модулем 2	67	6	8	48	5	max 60 бали
	Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)					Бал
	Модульна контрольна робота					max 60 балів

Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	max 100 балів
-----------------------------	------------	-----------	-----------	-----------	----------	----------------------

4. Завдання для самостійного опрацювання

У процесі виконання самостійної роботи майбутній доктор філософії, використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті прикладні навички за фахом, має продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити та вирішувати актуальні науково-прикладні завдання. Метою самостійної роботи є набуття студентами практичних навичок щодо засвоєння знань з теорії розвитку інфраструктури енергетичного ринку, управління діяльністю підприємства в галузі енергетики, знати яким чином здійснюється реалізація енергетичних ресурсів, їх оцінка.

Для виконання роботи студент обирає та опрацьовує теоретичне питання.

6. Політика оцінювання

Політика викладача щодо доктора філософії Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Здобувачі освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. Про відсутність з поважних причин доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У будь-якому випадку здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Політика щодо академічної доброчесності Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бали). Обов'язковою є присутність студента на модульному та підсумковому контролях. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. Системно і регулярно переглядати лекційний матеріал, працювати з навчальною та науковою літературою. Здавати самостійні роботи та завдання у визначені терміни. Уся література, яку здобувачі освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем у друкованому або електронному вигляді виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

7. Підсумковий контроль

На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання та форма проведення заліку повинні бути визначені у силабусі.

Питання на залік

1. Коротка історія поведінкових досліджень.
2. Мікроекономічні підходи до соціальних та поведінкових процесів.
3. Соціально-політичні процеси галузевої взаємодії.
4. Макроекономічні концепції соціальної комунікації суб'єктів в економіці.
5. Міжнародні теорії економічного зростання у соціальних системах.
6. Метод гіпотетичного вибору. Метод опитування.
7. Застосування експериментальної методології в економіці.

8. Відмінності соціальної, поведінкової і неокласичної економік.
9. Ринкові системи соціальної комунікації.
10. Вчення економічних систем у працях Адама Сміта, Даніель Канемана, Амоса Тверські, Річарда Талера, Дені Аріелі.
11. Теорія очікуваної корисності (Джон фон Нейман, Оскар Моргенштерн).
12. Приклади ситуацій, в яких теорія очікуваної корисності «не працює» (експериментальна спростування теорії очікуваної корисності – парадокси Бернуллі, Алле, Ельсберга).
13. Теорія перспектив Канемана і Тверські (теорія про поведінку гурманів).
14. Роль теорії перспектив в коригуванні ситуацій недостовірності теорії очікуваної корисності.
15. Основи теорії «проспектив»: ефект відображення і точки відліку (залежність цінності від точки відліку), уникнення втрат, нелінійне зважування ймовірностей. Цінність в теорії перспектив.
16. Приклади того, як працює теорія перспектив в реальному житті. «Страх втрат».
17. Евристика і суб'єктивні зміщення у поведінкових моделях.
18. Ефект володіння соціальним капіталом: точки виміру.
19. Поведінка людей, що не узгоджується з моделлю раціонального вибору. Евристичне правило і метод.
20. Передбачувані упередження Річарда Талера.
21. Передбачувані помилки людини. Помилки мислення (когнітивні помилки), пов'язані із впливом евристик (власного досвіду).
22. Обмежена раціональність (Герберт Саймон). Шум.
23. Несхильність до ризику, «спадна гранична корисність багатства» (Деніел Бернуллі).
24. Модель людини в поведінковій економіці – гуманістична людина.
25. Детермінанти поведінкової економіки: «неправильна поведінка», «ефект володіння» («фреймінг»), «чутливість до витрат», «корисність витрат», «ментальний облік», «корисність транзакції».
26. «Передбачувані помилки» при формуванні соціальних міжнародних комунікаційних зв'язків.
27. Емоційний інтелект
28. Сутність та значення теорії ігор у формуванні стратегічного мислення. Раціональність і егоїзм в теорії ігор.
29. Рівновага Неша. Чиста та змішана стратегії рівноваги Неша.
30. Вирішення ігор методом зворотних міркувань.
31. Теорема про мінімакс мікроекономічних соціальних комунікацій.
32. Гра «Дилема в'язня» та її варіації. Вирішення дилеми в'язнів. «Битва статей».
33. Ігри на справедливість. Гра «Диктатор», гра «Ультиматум», гра «Покарання», гра «Суспільне благо».
34. Гіпотеза ефективного ринку Юджина Фоми.
35. Ринок акцій. «Помилкове ціноутворення». Парадокси недооцінених акцій.
36. Співробітництво і координація.
37. Соціальні стимули прийняття рішень в економіці.
38. Інформаційна модель роботи мозку.
39. Нейроекономіка як система методів фіксації мозкової активності.
40. Нейроекономіка як система дослідження суб'єктивного досвіду.
41. Методи нейроекономіки.
42. Нейроекономіка як система методів впливу на мозкову активність.
43. Базова концепція нейроекономіки – модель прийняття перцептивних рішень В. Ньюсамата М. Шадлена.
44. Фактори емоційного впливу.

45. Емоції та їх вплив на прийняття рішень, оцінку ризику та очікуваного доходу. Вплив емоцій на вибір. Управління емоціями.
46. Нейромаркетинг. Нейрологія прийняття купівельних рішень.
47. Використання емоцій у рекламі.
48. Ефект «виринання».
49. «Фішинг».
50. Наука про щастя і наукові погляди Ієремії Бентама. Бентам як винахідник сучасної «політики, заснованої на фактах».
51. Неузгодженість вподобань у часі.
52. Міжчасовий вибір.
53. Гіперболічне дисконтування.
54. Самоконтроль.
55. Види фреймів. Лінгвістика фреймів.
56. Ментальний облік.
57. Чутливість до витрат багатих і бідних. Крива чутливості до витрат. Поведінкові реакції бідних і багатих споживачів.
58. Поведінкові пастки. Прокляття переможця. Ризик у здійсненні витрат.
59. Досягнення рівня беззбитковості.
60. Поведінка домашніх господарств щодо споживання непередбачуваного доходу.
61. Експерименти: яка ділова практика прийнятна для людей?
62. Сприйнята справедливість та залежність від фреймів. Цінність вираження справедливості для фірм.
63. Уникнення видимості несправедливого поводження.

VI. Шкала оцінювання знань здобувачів освіти за освітнім компонентом

<i>Оцінка в балах</i>	<i>Лінгвістична оцінка</i>
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Банден, Філ. Код зламано, або Наука про те, що змушує купувати. Пер. Юлія Кузьменко. Харків: 2017. 303 с. Перекладено за виданням: Barden Ph. Decoded: The Science Behind Why We Buy / Phil Barden. New York : JohnWiley & Sons, Inc.2013. 2013 р.
2. Басараб В., Новосад Д., Павлова О., Шабала О. Упровадження соціальних та екологічних інновацій міст Західної України. Галицький економічний вісник. 2021. Том 71. № 4. С. 43-49. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.04
3. Білорус О.Г. Економічне обґрунтування нової статистичної парадигми. Економіка України. 2021. № 10. С. 92-94.
4. Данилишин Б.М., Степанюк Є.В. Необхідні кроки для розвитку економіки та банківського сектору України в період коронакризи та після її завершення. Економіка України. 2021. № 1. С. 3-23.
5. Мальська М. П., Пандяк І.Г. Організація наукових досліджень: навчальний посібник. К: ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури», 2017. 136 с.

6. Назарова Г.В., Гончарова С.Ю., Сотникова Ю.В., Аграмакова Н.В.. Соціальна економіка : навчальний посібник Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 275 с.
7. Павлов К. В., Павлова О.М., Козлов В.А. Правове регулювання та управління процесом поводження з твердими побутовими відходами в Україні. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. №1(17). С. 76-85.
8. Павлов К.В., Павлова О.М., Ільїн Л.В., Зайчук К.А. Регулювання соціально-економічної активності на регіональних ринках туристичних послуг: монографія. Луцьк : СПД Галяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 170 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21743>
9. Павлов К.В., Павлова О.М., Сур'як А.В., Мельничук С.О. Проблеми соціалізації лісової промисловості на Волині. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Економічні науки. № 17 (117), 2 т., 2021. С. 25-29.
10. Павлова О.М., Павлов К.В., Бортнік С.М., Федашко Т.П., Крамар О.Ю. Синергія методологічних підходів до аналізу соціально-економічних систем. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023 рік. Том 8. № 2. С. 187-132.
11. Павлова О.М., Павлов К.В., Бортнік С.М., Федашко Т.П., Крамар О.Ю. Синергія методологічних підходів до аналізу соціально-економічних систем. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023 рік. Том 8. № 2. С. 187-132. <http://ujae.org.ua/synergiya-metodologichnyh-pidhodiv-do-analizu-sotsialno-ekonomichnyh-system/>
12. Стрішенець М.М., Павлова К.В., Павлов О.М., Сур'як А.В. ДІАГНОСТИКА Соціально-Економічних Процесів В Україні У Поглядах М.П. Драгоманова. Агросвіт №7-8. (2023) <https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/1345>
13. Талер Річард. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення. Пер. с англ. Світлана Крикуненко. Київ: Наш формат. 2018. 464 с.
14. Тарасевич В. М. Основи аксіології та праксеології економічної науки / В. М. Тарасевич, В. К. Лебедева Проблеми економіки та політичної економії. – 2020. – №1. С. 7-26.
15. Angner Erik. A Course in Behavioral Economics. Second Edition. Macmillan Education UK, 2016. 336 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>
4. Навчальна платформа LMS Moodle: <https://moodle.vnu.edu.ua/login/index.php>